

**DRIE NIEUWE PRIORITEITEN VOOR
BOVENLOKAAL OPEN JEUGDWERK**

DRIE NIEUWE PRIORITEITEN VOOR BOVENLOKAAL OPEN JEUGDWERK

Rapport ledenonderzoek Formaat
Maart–April 2026

1 Context en aanpak

In 2028 zullen er drie nieuwe beleidsprioriteiten gelden voor de subsidielijn bovenlokaal open jeugdwerk. Die prioriteiten moeten inspelen op het vernieuwde Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan. Formaat organiseerde in maart en april 2026 een kleinschalig onderzoek met twee hoofdvragen:

- Wat zijn de sterktes van de huidige projecten?
- Hoe sluiten de nieuwe JKP-prioriteiten aan bij de open jeugdwerkpraktijk?

Dit onderzoek bestond uit een kwantitatieve bevraging en een focusgroep waarbij voornamelijk professionele jeugdwerkers om input werd gevraagd. Met de kwantitatieve bevraging werden ook enkele bestuur vrijwilligers bevraged. Na de focusgroep volgde een overleg met drie jeugdwerkers en twee medewerkers van het departement Cultuur, jeugd en media.

Met dit rapport trachten we de belangrijkste inzichten samen te brengen. Vanuit die inzichten doen we ook een poging om tot drie nieuwe beleidsprioriteiten te komen.

Opbouw onderzoek

- **Bevraging** (maart 2026): 22 respondenten van bovenlokale open jeugdwerkingen in Vlaanderen. De meerderheid zijn beroepskrachten (18/22) met meer dan 3 jaar ervaring.
- **Focusgroep** met beroepskrachten (1 april 2026): werksessie met praktijkgerichte input over wat bovenlokale projecten betekenen voor het open jeugdwerk.
- **Overleg open jeugdwerk en departement CJM** (7 april 2026): gesprek over sterktes huidige projecten en kansen van nieuwe prioriteiten. – Deelnemende jeugdwerkers van Entree, jeugdhuis De Korre en jeugdhuis Lodejo.

2 Huidige prioriteiten: sterktes en draagvlak

De drie huidige prioriteiten — artistieke expressie, sociale cohesie en ondernemingszin— worden door het veld overwegend als sterk en relevant ervaren. Een meerderheid geeft de voorkeur aan een geïntegreerde aanpak waarbij meerdere prioriteiten worden gecombineerd.

2.1 Artistieke expressie

Volgens de respondenten de belangrijkste van de drie prioriteiten. Ze omschrijven artistieke expressie als een laagdrempelige ingang naar de leefwereld van jongeren, een uitlaatklep voor emoties en een hefboom voor zelfvertrouwen en talentontwikkeling.

"Artistieke expressie biedt een heel afgebakend thema, maar toch breed in te vullen. Creatieve activiteiten zijn duidelijk van inhoud, wat het voor jongeren behapbaar maakt." — Vízit

"Ik merk dat veel jongeren kunst en experiment gebruiken om emoties te uiten wanneer zij zelf de woorden niet kunnen vinden." — Jeugdhuis De Korre

2.2 Sociale cohesie

Eveneens een topprioriteit, vaak gekoppeld aan de kernfunctie van het jeugdhuis als ontmoetingsplek. Jongeren zijn op zoek naar verbinding, erbij horen en een veilige gemeenschap.

"Sociale cohesie is key om een sterke basiswerking uit de grond te stampen." — De Moeve

"Ons geïntegreerd project is vooral gericht op sociale cohesie, en ik merk dat jongeren momenteel vooral op zoek zijn naar een plek om samen te zijn." — Wollewei

2.3 Ondernemerszin

Wordt door een kleiner deel van de respondenten bovenaan gezet, gekoppeld aan het stimuleren van initiatief, het laten slagen van eigen projecten en de verbinding tussen artistieke en sociale doelstellingen.

"Vanuit ondernemerszin kan er enorm veel koppeling zijn naar artistieke expressie en naar sociale cohesie. Alles start met goesting om iets te doen, iets op te bouwen." — Asgaard

3 Reacties op de nieuwe JKP-prioriteiten

De respondenten kregen de vier nieuwe JKP-prioriteiten voorgelegd. Enerzijds werd daarbij gepeild naar de inhoudelijk link met de open jeugdwerkpraktijk, de mate waarin deelnemers de prioriteiten in hun eigen werking weerspiegeld zien. Anderzijds werd bevraagd welke kansen zij zagen met de implementatie van nieuwe bovenlokale beleidsprioriteiten die inspelen op deze JKP-prioriteiten.

3.1 'Goed in je vel' — algemene maatschappelijke uitdaging

Deze prioriteit sprak de jeugdwerkers het meest aan. Mentaal welzijn wordt door bijna alle respondenten als een urgente nood beschouwd. Jongeren lijken kwetsbaarder geworden — mede als naschok van corona — en zoeken veilige plekken en vertrouwenspersonen. Open jeugdwerkingen bieden vaak die veilige ruimte.

Een belangrijk aandachtspunt bij deze prioriteit is het bewaken van de eigenheid van de open jeugdwerkmethodiek, waar jongeren aan het stuur zitten en de focus op het collectief niveau ligt.

"Wanneer jongeren niet goed in hun vel zitten, kunnen de andere prioriteiten ook moeilijker naar voren komen. Goed in je vel is de basis van alles." — Vízit

"Mentaal welzijn is terecht een hot topic. Het is belangrijk voor iedereen en ook zeker voor jongeren om genoeg aandacht te besteden hieraan." — Vrijzinnig Jeugdhuis De Kim

3.2 'Ruimte om jong te zijn' — sterk draagvlak

Respondenten wijzen op de toenemende druk op jongeren vanuit school, thuis en de maatschappij. Open jeugdwerkingen zijn bij uitstek de plek om die ruimte te bieden, waar jongeren onbevangen kunnen experimenteren, fouten mogen maken en zichzelf kunnen zijn.

"We merken dat er veel nood is aan wat we 'low regulated experimental space' noemen. Niet te veel regels, maar vooral een diy hands-on omgeving. Dit soort van ruimte wordt steeds maar schaarser." - Bolwerk

"Jongeren krijgen minder en minder de kans en ruimte om jong te zijn en worden daardoor zo snel volwassen." — Jakkedoe

3.3 'Samenleven in solidariteit' — relevant maar complex

De meningen over deze prioriteit zijn verdeeld. Verschillende respondenten zien in deze prioriteit linken met de manier waarop ze de huidige prioriteit 'sociale cohesie' invullen. Interculturele competentie en inclusie worden als belangrijke prioriteiten gezien, om vanuit open jeugdwerk mee te bouwen aan een meer solidaire samenleving.

Deelnemers aan de focusgroep zagen wel een belangrijke valkuil bij deze prioriteit: de vrees voor (politieke) instrumentalisering van open jeugdwerk, waardoor de ruimte om jong te zijn weer onder druk komt te staan.

"De samenleving lijkt individualistischer te worden. Als jeugdhuisen inzetten op solidariteit, kunnen we die trend tegen gaan." — JOC Ieper

3.4 'De weg naar volwassenheid' — minder aansprekend in taal, sterk in inhoud

Klinkt voor veel respondenten te schools, maar de onderliggende inhoud — talenten, zelfredzaamheid, begeleiding — sluit wel degelijk aan bij reële noden van jongeren. Een herformulering is aangewezen. Deze prioriteit lijkt wel de andere prioriteiten te integreren, wat interessant is voor geïntegreerde projecten die meerdere beleidsprioriteiten samenbrengen.

"De weg naar volwassenheid en samenleven in solidariteit zijn termen die wij niet gaan gebruiken omdat dat heel schools klinkt en dat vinden de jongeren absoluut niet cool." — Juvenes

"We zijn vaak het verlengde van onderwijs of de opvoeding thuis. Zo leren we jongeren mee verantwoordelijkheid nemen en zelfredzaam te zijn door ze bijkomend te coachen in onderhoud, koken, netheid en zelfonderhoud... ook politieke meningsvorming en kritisch denken zijn uitdagingen die in het open jeugdwerk vaak aan bod komen." — Asgaard

4 Meerwaarde van bovenlokale subsidiëring

Het veld is eensgezind over de meerwaarde van bovenlokale subsidiëring. De focusgroep en bevraging bevestigen dezelfde terugkerende thema's:

- Extra personeel en professionele ondersteuning, waardoor kwaliteitsvoller gewerkt kan worden
- Ruimte om te experimenteren en te falen zonder financieel risico voor jongeren
- Netwerken uitbouwen met welzijnspartners, kunstenaars, lokale actoren en andere jeugdwerkingen
- Intersectorale samenwerkingen verankeren en sterke praktijkverhalen delen
- Projecten realiseren die anders nooit van de grond hadden kunnen komen
- De stem en initiatieven van jongeren ondersteunen en zichtbaar maken in een ruimere regio, de lokale context overstijgend
- Gemeenschapsvormende kracht: diverse groepen jongeren over stadsgrenzen heen samenbrengen

"Door de subsidiëring bovenlokaal blijft het talent van onze jongeren niet hangen in potentieel, maar krijgt het ruimte, invulling en een concrete toekomst." — De Stroate

"Zonder dit project mist Oostende een laagdrempelig aanbod aan kunst en creatie voor jongeren." — Jeugdhuis De Korre

5 Suggestie voor drie nieuwe beleidsprioriteiten

De subsidielijin voor bovenlokaal open jeugdwerk werd vanaf de start door Formaet opgevolgd en ondersteund. Als koepel zien en horen we duidelijk waar de noden en kansen liggen voor de open jeugdwerkinitiatieven. Deze suggestie komt voort uit de output van ons onderzoek, alsook de ervaring die we afgelopen jaren op deden en de vakinhoudelijke expertise die we hebben uitgebouwd.

Op basis hiervan maken we een eerste schets van drie nieuwe prioriteiten die aansluiten bij de praktijk – de uitdagingen voor open jeugdwerk en noden van de jongeren - en een onderscheidend profiel geven aan (bovenlokaal) open jeugdwerk. De drie prioriteiten die hier worden voorgesteld, zijn daarom geënt op drie aspecten die ook voortkomen vanuit de open jeugdwerkprincipes.

De prioriteiten zijn met andere woorden geënt op de 'hoe?' van het open jeugdwerk en niet op de 'waarom?' Dat is de reden waarom het versterken van de veerkracht van jongeren niet expliciet als prioriteit wordt benoemd, dat is namelijk een rode draad doorheen de drie prioriteiten en kan bijvoorbeeld de hoofddoelstelling zijn van een geïntegreerd project waarbij verschillende prioriteiten gecombineerd worden.

We probeerden in het opstellen van deze prioriteiten steeds rekening te houden met enerzijds voldoende ruimte zodat de prioriteit kan aangepast worden aan de lokale context,

en anderzijds toch duidelijkheid te creëren wat de prioriteit inhoudelijk betekent en welke soort projecten hieronder kunnen vallen.

Prioriteit 1: Open collectieven

‘Collectief’ is een belangrijke bouwsteen van open jeugdwerk en onderscheid het open jeugdwerk bijvoorbeeld van jeugdwelzijnswerk. Bovendien is de mate waarin jongeren zich verbonden voelen met leeftijdsgenoten erg bepalend voor hun mentaal welbevinden en veerkracht. Open jeugdwerk heeft met andere woorden een belangrijke preventieve rol te spelen als het gaat over het welzijn van jongeren.

Door in de prioriteit ook het open karakter te benadrukken, willen we open jeugdwerkingen stimuleren om actiever uit te reiken naar nieuwe (groepen) jongeren en actief drempels te verlagen voor jongeren om deel te hebben én deel te nemen. Op deze manier streven we naar hechte, open communities waar iedere jongere zijn plek kan vinden.

- Sociale cohesie als impliciet gevolg van de projectwerking, niet als doel op zich.
- Preventieve rol open jeugdwerk: het mentaal welzijn van jongeren wordt sterk bepaald door verbondenheid met leeftijdsgenoten en hun plek vinden in krachtige communities
- Link prioriteit ‘goed in je vel’
- Complementaire rol t.o.v. jeugdwelzijnswerk. We zetten jeugdwerkers in hun kracht als jeugdwerker, vertrekkend van de jongeren met wie ze in de vrije tijd werken.

Prioriteit 2: Ruimte voor creatieve jongerencultuur

Een vrije, ongereguleerde derde plek buiten thuis en school

Het creëren en beschermen van vrije ruimte waar jongeren zichzelf kunnen zijn — zonder prestatiegerichtheid, schoolse verwachtingen of maatschappelijke druk. Open jeugdwerkingen bieden een plek waar fouten maken mag en ontspanning legitiem is.

Deze prioriteit stimuleert open jeugdwerkinitiatieven om te vernieuwen en te innoveren, door samen met jongeren originele activiteiten op te zetten en creatieve organisatievormen uit te testen. Daarnaast geeft deze prioriteit ruimte aan de vele creatieve cultuurvormen die aan bod komen in open jeugdwerkinitiatieven (creatieve expressie via verschillende kunstvormen, muziekcultuur, evenementen, ...).

- Ruimte om jong te zijn is de tweede meest gekozen nieuwe prioriteit in de bevraging
- Respondenten signaleren toenemende druk op jongeren en gebrek aan vrije ruimte
- Aansluitend bij de basisopdracht van het open jeugdwerk als vrije-tijdsomgeving

- Conragewicht voor schoolse en therapeutische benaderingen
- Deze prioriteit geeft ook plek voor bestaande projecten die vanuit de beleidsprioriteit artistieke expressie een sterke werking uitbouwden en aangeven jongerencultuur belangrijk te vinden

Prioriteit 3: Actief burgerschap

Samenleven oefenen in diversiteit, over grenzen heen

Jongeren die zich organiseren in de vorm van open jeugdwerk nemen per definitie een actieve rol op in de samenleving. Door hier een bovenlokale prioriteit van te maken, stimuleren we hen om nog bewuster in die samenleving te gaan staan. Bovendien stimuleert open jeugdwerk zo wederzijds begrip, interculturele uitwisseling en een solidaire houding. Open jeugdwerkingen als laboratoria voor inclusief samenleven, waar jongeren leren omgaan met diversiteit en maatschappelijke ongelijkheid — met concrete, niet-politieke invulling.

- Aansluitend bij bestaande initiatieven rond diversiteit, genderneutraliteit en inclusie
- Respondenten signaleren individualisering als maatschappelijk probleem dat jeugdwerk kan tegengaan
- Link met prioriteit 'samenleven in solidariteit'
- Ook de huidige beleidsprioriteit 'ondernemerszin' zit hierin verankerd en legt de nadruk nog meer op de aard van ondernemen die eigen is aan open jeugdwerk. Jongeren nemen initiatief, creëren of voegen iets toe aan de samenleving.

6 Aandachtspunten voor het beleid

Naast een eerste voorstel voor concrete prioriteiten komen uit de bevraging en focusgroep ook een aantal bredere aanbevelingen en aandachtspunten naar voren. Dit zijn belangrijke randvoorwaarden om rekening mee te houden in de verdere implementatie van de nieuwe prioriteiten.

Aandachtspunten

- Zorg voor voldoende flexibiliteit in de invulling van de prioriteiten: het veld vraagt ruimte om meerdere prioriteiten te combineren en aan te passen aan de lokale context.